

Armoede is...

Bron:

Oases

Welzijnszorg

De Link

't Hope

Korte omschrijving

Armoede is een complex begrip. In deze powerpoint lichten we enkele theorieën toe rond armoede. We bespreken de kringloop van armoede, lichten het armoedemodel van Vranken toe en nemen de 5 kloven tussen arm en rijk onder de loep. In een eerste deel vind je de hand outs van de powerpoint, daarna wordt de powerpoint uitgelegd in woorden. De digitale versie van de powerpoint is terug te vinden op de cd-rom.

Thema: Armoede algemeen – theoretische inleiding

Soort methodiek: Powerpoint

Doelstelling: De groepsleden hebben zicht op de kringloop van armoede, kunnen de 4 modellen van Vranken onderscheiden en kennen de 5 kloven tussen arm en rijk.

Complexiteit: vanaf 15 jaar

Groepsgrootte: vanaf 8 personen

Duur: 20 – 30 minuten

Materiaal: beamer en scherm, powerpoint vind je op de cd-rom

Vorbereiding: Lees de achtergrondinformatie (kader armoede, 1. Inleiding over armoede).

Armoede is...powerpoint

Aan de hand van een powerpoint worden enkele basisbegrippen verduidelijkt. De powerpoint vind je op de cd-rom.

Armoede is...uitleg bij de powerpoint

Buitenkant van armoede - Kringloop van armoede

Armoede is veel meer dan 'geen geld hebben'.

In België leeft 15,5% van de inwoners, 1 persoon op 7, onder de armoedegrens. Dit risicopercentage wordt berekend door het inkomen van de betrokkene te vergelijken met het nationaal mediaan equivalent inkomen. Voor een alleenstaande ligt deze armoedegrens op € 1.115 netto per maand, voor een gezin van 2 volwassenen en 2 kinderen op € 2.341 netto per maand. Wie moet rondkomen met een inkomen lager of gelijk aan dit bedrag, loopt het risico in armoede terecht te komen. Goed om weten is dat het leefloon voor bv. een alleenstaande € 892,7 (op 1/09/2017) beduidend lager dan de armoedegrens.

Daarnaast geeft de EU-SILC 2016 ook een beeld van het subjectief armoederisico: 21,5% van de Belgen geeft aan moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen. 5,5% van de bevolking, zit in een situatie van "materiële deprivatie". Concreet wil dat zeggen dat ze hun huur of facturen niet kunnen betalen, zich niet kunnen veroorloven om om de twee dagen een maaltijd met vlees, kip of vis te eten, hun woning niet kunnen verwarmen en geen wasmachine, televisietoestel, telefoon of auto hebben.

Tegelijk heeft de economische crisis ook een duidelijke invloed op de financiële toestand van de bevolking. De koopkracht daalt en de voedselprijzen stijgen. Deze ontwikkelingen hebben dramatisch gevolgen voor iedereen, maar toch weegt de crisis zwaarder door voor mensen met een laag inkomen, omwille van hun beperktere draagkracht. Het vergt niet veel inlevingsvermogen om te beseffen dat een beperkt inkomen onmiddellijk het aantal keuzes en kansen vermindert die jongeren krijgen binnen hun vrije tijd, waar we in het volgende hoofdstuk dieper op ingaan.

a. Een huis op instorten

Mensen hebben recht op een woning. In Vlaanderen merkt men echter dat dit recht niet gemakkelijk te verwezenlijken is. De kosten van huisvesting stijgen jaar na jaar. Mensen in armoede hebben het dan ook erg moeilijk op dit domein. Door een onvoldoend aanbod in de sociale huisvesting moeten velen op zoek naar een huis op de private huurmarkt. Het risico om terecht te komen in een minder kwaliteitsvolle woning is zeer groot. Kwaliteit gekoppeld aan betaalbaarheid is voor velen onhaalbaar.

b. Geld over voor voeding?

Voor mensen die moeten rond komen met een laag inkomen, schiet er na het betalen van de huishuur en de energierekeningen vaak niet meer veel over om te voorzien in basisbehoeften zoals voedsel. In 2016 deden 143 287 mensen beroep op de voedselbank, en dat cijfer blijft stijgen. 'Gezond voedsel' is dan minder belangrijker dan 'goedkoop voedsel'.

De reclame toont ons dagelijks slanke, gezonde mensen die sporten en iedere dag verse groenten en fruit eten. Aan dat ideaal kan vaak niet worden voldaan. Ze krijgen het verwijt zelf verantwoordelijk te zijn voor hun ongezonde levensstijl. Het probleem zit veel dieper: door de stress en de continue problemen waar mensen in armoede mee leven, kunnen ze vaak de energie

niet meer opbrengen om veel tijd te steken in koken. Daarnaast hebben ze soms geen uitgeruste keuken, wat de mogelijkheden beperkt.

c. Arm maakt ziek...

Gezondheidsenquêtes leggen een pijnlijke realiteit bloot: mensen die in armoede leven hebben vaker een slechte gezondheid. Door een slechte leef- en werkomgeving worden mensen vaker ziek. De dagelijkse stress en de materiële beperkingen van een leven in armoede wegen door op iemands lichamelijke en geestelijke gezondheid.

Arm maakt ziek, ziek maakt arm. Mensen met een laag inkomen hebben vaker last van suikerziekte, rugproblemen, hartziektes, reuma, ... Daarom moeten ze veel meer naar de dokter en hebben ze grote gezondheidskosten, maar het inkomen is vaak te beperkt, waardoor zorgen noodgedwongen uitgesteld moeten worden. Ook de toegang tot gezondheidszorg blijft een knelpunt voor wie in armoede leeft. De afstand tussen patiënt en hulpverlener is soms letterlijk, soms figuurlijk enorm groot.

De cijfers zijn betekenisvol. Mannen met een lagere opleiding sterven gemiddeld 7 jaar vroeger dan mannen met een hogere opleiding. Mensen met een laag opleidingsniveau, die dus al minder lang leven, verkeren gemiddeld ook nog eens 15 jaar in minder goede gezondheid dan mensen met een hoog opleidingsniveau.

Maar gezond zijn betekent niet alleen 'niet ziek zijn', het gaat ook om 'zich goed voelen in zijn vel'. Mensen in armoede voelen zich minder goed, kampen meer met depressies, angsten en slaaproblemen. De mentale kostprijs van armoede is enorm.

Door deze ongezonde situatie waarin kinderen opgroeien, komen er vaak een groot aantal huishoudelijke taken op hun schouders terecht tijdens hun jonge levensjaren. Naast school, blijft er op die manier niet veel tijd over om de vrije tijd anders te gaan invullen.

d. Gezinnen in moeilijkheden

In België groeit 17,2% van de kinderen tussen 0 en 15 jaar op in armoede. De stress van een leven in armoede, weegt zwaar door op een gezin. Stress omwille van de deurwaarder die komt aankloppen, zorgen over de schoolrekeningen, onzekerheid over de kinderen die misschien geplaatst zullen worden, ... Vaak krijgen mensen in armoede het gevoel dat het geluk nooit eens aan hun kant staat.

Schijnbaar kleine aanleidingen zorgen soms tot extreme reacties: geschreeuw, bedreigingen, slaan en schoppen, ...

Daarnaast loert ook het gevaar van de verslaving om de hoek. Als de dagelijkse werkelijkheid zeer zwaar weegt, groeit de verleiding eraan te ontsnappen via roesmiddelen en kicks. Verslavingen aan alcohol, tabak, drugs, eten, seks, gokken... doen de ellende even vergeten. Daaraan weerstaan is moeilijk als het

leven weinig te bieden heeft. De gevolgen van dit alles zijn niet min. Echtscheiding, contacten met het crimineel milieu, financiële gevolgen,...

Eén op drie alleenstaande moeders leeft in armoede. Kinderen voelen deze stress en spanning enorm goed aan. Hun gedrag buitenshuis spreekt soms boekdelen: ze zoeken een uitlaatklep om te ontsnappen aan de miserie.

e. Gelijke kansen onderwijs?

Het Vlaams onderwijs behoort tot de Internationale top. Positief zou je zeggen maar nergens is de kloof tussen sterke en zwakke leerlingen zo groot.

Uit onderzoek weten we dat kinderen in armoede achterstand oplopen op volgende gebieden: sociaal - emotionele ontwikkeling, taalontwikkeling en motoriek. Deze sociale ongelijkheid zet zich door in het lager en secundair onderwijs. Veel kinderen uit kansarme gezinnen worden doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs, wat uiteraard gevolgen heeft voor later. De kans om in het regulier arbeidscircuit terecht te komen, neemt af.

Het is hard om vast te stellen, dat de ongelijkheid al in de kleuterschool begint. In het boek 'In Vrije Val' stelt Bart Demyttenaere dat er ondanks de goede wil van leerkrachten, toch dringend werk moet gemaakt worden van een andere kijk op kansarme gezinnen. Het onderwijs richt zich nog te vaak tot modale kinderen – begrijpelijk, want leerkrachten zijn zelf hoger opgeleide middenklassers - maar men realiseert zich echter niet dat het organiseren van bepaalde activiteiten kinderen in kansarmoede extra in de problemen brengt. "Zoek dat eens op, op internet?": het lijkt vanzelfsprekend, maar de kinderen worden opnieuw geconfronteerd met wat ze niet hebben, een computer.

Vaak zijn het ook de kinderen die opgroeien in een kansarm gezin die op school uitsluiting ervaren. De kinderen moeten zich aanpassen aan de gangbare normen en regels, die meestal vreemd zijn aan deze van hun eigen leefwereld. Daarbij worden ze ook zelden uitgenodigd op verjaardagsfeestjes van hun klasgenoten.

f. Moeten/kunnen/willen werken!?

In België groeit 12,8 % kinderen op in een huishouden waar niemand aan de slag is. Het armoederisico van werkloze huishoudens met kinderen is onrustwekkend hoog. Maar liefst zeven op tien gezinnen met kinderen, waarvan de ouders werkloos zijn, hebben kans om in armoede terecht te komen.

Omwille van bovenstaande cijfers hoort men vaak zeggen: "het is hun eigen schuld, ze moeten maar gaan werken". Toch wijst onderzoek uit dat 4% van de werkende Belgen in armoede leeft en dat 20% van de "mensen in armoede" werk heeft. Werk hebben is dus niet dé garantie om uit de armoede raken.

g. Conclusie: armoede is meer dan 'een laag inkomen'

Bovenstaande analyse maakt duidelijk dat armoede gezien kan worden als netwerk van uitsluiting op verschillende levensdomeinen. Armoede tast een aantal grondrechten aan: recht op inkomen, recht op wonen, recht op onderwijs, recht op gezondheidszorg, recht op maatschappelijke dienstverlening, ...

Het fundament waarop mensen in armoede hun toekomst moeten bouwen is niet stevig en vertoont gaten, waardoor de problemen op elk domein elkaar blijvend beïnvloeden.

Maar wat zijn de gevolgen van deze vicieuze cirkel? Wat betekent deze uitzichtloosheid voor de gevoelswereld/de binnenkant van mensen armoede?

Binnenkant van armoede

Als we over de binnenkant van mensen spreken, gaat het over de gevoelens, het welzijn van mensen. De subjectieve beleving van mensen, valt moeilijk te achterhalen. Bij mensen in armoede staan echter volgende woorden centraal: uitsluiting, schuldgevoelens, schaamte, niet verworven vaardigheden, niet verworven kennis, laag zelfbeeld, moedeloosheid.

a. Uitsluiting

Door de vele problemen, trekken mensen in armoede zich vaak terug in een eigen wereld. Op die manier ontstaat het gevoel 'er alleen voor te staan', ze voelen zich afgesloten van de samenleving. De vaardigheden die noodzakelijk zijn om adequaat met de buitenwereld te communiceren, worden niet verder ontwikkeld, wat nog tot verder uitsluiting leidt.

b. Niet verworven vaardigheden en kennis

Op school, thuis, in de jeugdbeweging, ... leer je als kind heel wat vaardigheden. Mensen in armoede hebben bepaalde vaardigheden echter niet meegekregen. Deze zijn echter nodig om in onze samenleving aanvaard te worden en 'normaal' te functioneren. Er gaapt een grote *kennis- en vaardigheidskloof* tussen beide werelden. Armen kennen bijna niets van de wereld van de niet-armen. Meestal zijn ze zich daarvan niet eens bewust.

Kinderen zijn er vaak de dupe van: vaardigheden die ouders nooit geleerd hebben, kunnen ze ook niet doorgeven, waardoor hun kinderen in bepaalde situaties op een negatieve manier opvallen.

c. Laag zelfbeeld (zelfvertrouwen)

Men legt de schuld van de armoede dikwijls bij de mensen zelf. Daardoor voelen ze zich verworpen en vernederd.

d. Schuldgevoelens

Mensen praten zichzelf op verschillende manieren een schuldgevoel aan. Ofwel voelen ze zich met de vinger gewezen door buitenstaanders. Niet onlogisch, want er bestaan veel vooroordelen over mensen in armoede: 'Ze zijn lui, willen niet werken. Ze hebben geen geld voor eten, maar kopen wel een flatscreen. Ze komen zagezegd niet rond, maar kopen wel dagelijks sigaretten, ...'.

e. Schaamte

Mensen in armoede verstoppen zich. We spreken over verdoken armoede. Van buitenaf merk je soms niets. Hun kinderen hebben een gsm, spelen op de playstation,... allemaal zaken die we als buitenstaander in vraag stellen, maar die ze alleen maar kopen om erbij te horen en om hun kinderen te plezieren.

f. Verlamd door moedeloosheid

Langdurig leven in armoede en uitsluiting ondergaan, creëert kwetsuren, die slechts heel langzaam genezen. Het zorgt ervoor dat mensen de greep verliezen op het eigen leven. Op die manier krijgen ze het gevoel het leven niet meer onder controle te hebben, waardoor moedeloosheid ontstaat.

Jouw kijk op armoede

armoedemodel van Vranken

Maar er zijn ook verschillende manieren om te kijken naar armoede. De manier waarop je kijkt naar armoede, bepaalt ook je houding ten opzicht van mensen in armoede

In Vlaanderen ontwikkelde Jan Vranken een verklaringsschema, waarin vier armoedemodellen onderscheiden worden. Het zijn vier manieren waarop naar armen en armoede gekeken wordt en waarbij de oorzaken verklaard worden.

Hoe je kijkt naar armoede en naar de oorzaak ervan kan je vaak plaatsen in dit schema. Belangrijk is wel om daarbij voor ogen te houden dat deze modellen een ideaaltypische opdeling van de werkelijkheid geven en niet steeds zomaar eenduidig herkenbaar zijn. Dit schema geeft ook niet weer hoe we individueel en concreet met armoedesituaties kunnen omgaan.

Plaats van de oorzaak	Schuld (interne oorzaak)	Ongeval (externe oorzaak)
Individu	individueel schuldmodel	individueel ongevalmodel
Maatschappij	maatschappelijk schuldmodel of structureel model	Maatschappelijk ongevalmodel of conjunctureel model

1. Sommigen leggen de schuld van de armoede bij de armen zelf. We spreken dan van het “**individuele schuldmodel**”.

Voorbeeld: Pak u samen! Blijf niet in de zetel liggen en zoek werk.

Als je vanuit dit verklaringsschema denkt, dan zeg je dat mensen in armoede het zelf gezocht hebben om arm te zijn.

2. Anderen wijten de armoede aan situaties die de arme overkomen buiten zijn of haar wil, bijvoorbeeld ziekte, een handicap of het overlijden van een kostwinner in het gezin. Volgens dit “**individuele ongevalmodel**” hebben de armen tegenslag gehad in hun leven. Als samenleving of als individu heb je dan de plicht om deze mensen te helpen: steun aan weduwnaars en weduwen, gehandicapten, zieken of arbeidsongeschikten.. De neiging bestaat om een onderscheid te maken tussen de “goede” armen (zij die een individuele tegenslag hebben gekend) en de “slechte” armen, die toch zelf “schuld” hebben aan hun toestand.

Voorbeeld: Mensen die bij ons arm zijn, zijn mensen die gehandicapt of ziek zijn.

Maar armoede is niet in de eerste plaats aan de arme zelf te wijten. Bij deze individuele benaderingen wordt voorbijgegaan aan de maatschappelijke context waarbinnen armoede zich situeert. Armoede wordt voor een belangrijk deel bepaald door economische en sociale ontwikkelingen in de samenleving, die niet vanuit zogenaamde individuele tekorten of tegenslagen verklaard kunnen worden.

3. Zo kunnen plotse veranderingen in de maatschappij slachtoffers maken. Er zijn economische crisisperiodes, automatiseringen die bepaalde beroepen overbodig maken, migraties van arbeidskrachten maar ook van bedrijven, oorlogen, enzovoort. Wie op die manier naar armoede kijkt, hanteert bewust of onbewust een “**maatschappelijk ongevalmodel**”. Hierbij veronderstelt men dat zodra de maatschappelijke situatie terug “normaal” wordt, de armoede zal verdwijnen.

Voorbeeld: Als het met de economie beter gaat, komen er vanzelf weer nieuwe jobs.

4. Toch kunnen we met dit model niet uitleggen waarom ook in periodes met een goede economische conjunctuur armoede blijft bestaan. De structurele benadering gaat er van uit dat armoede zit ingebakken in de maatschappelijke ordening zelf en die ordening zou haar eigenheid verliezen als armoede eruit zou verdwijnen. Armoede zou zelfs “positieve functies” vervullen in onze samenleving.

Voorbeelden: de voordelen die de beter gesitueerden halen uit het voortbestaan van armoede. Zo geraakt bijvoorbeeld het vuile, onaantrekkelijke en laagbetaalde werk in de samenleving gedaan. Armen vormen ook een afzetmarkt voor tweedehands goederen of producten van slechte kwaliteit. Bovendien vervullen armen ook een morele functie. Ze dienen als educatief voorbeeld om mensen op het rechte pad te houden of kunnen beter begoeden hun sociaal gevoel door liefdadigheid bevestigen.

Bij dit “**maatschappelijk schuldmodel**” of structureel model is niet de armoede het sociale probleem, maar wel de samenleving die armoede voortbrengt.

Voorbeeld: Er worden te weinig wetten gemaakt die ten goede komen van de armen.

Uitspraken en meningen

- Zolang ze in Brussel de kant van de huisjesmelkers blijven kiezen, zullen wij in een krot wonen. *Maatschappelijk schuldmodel*
- Het zal u maar overkomen: nu ligt ze weer in het ziekenhuis *individueel ongevalmodel*
- Ze zijn te lui om te werken en verkwisten hun geld maar. *Individueel schuldmodel*

- Als ge in uwen toestand geen mager vlees en magere vis eet moet ge het zelf weten. *Individueel schuldmodel*
- Om de gezondheid van de meest kwetsbaren te verbeteren moeten er maatregelen genomen worden. *maatschappelijk schuldmodel*
- Er zijn teveel armen door de werkloosheid, er zijn teveel machines die het werk doen. *maatschappelijk ongevalmodel*
- Pech blijft sommige mensen maar achtervolgen: haar tweede baby was heel klein bij de geboorte en nogal ziekelijk. *Individueel ongevalmodel*
- Het is voor iedereen een natte en koude herfst. In het voorjaar gaat het vanzelf weer beter. Je zal zien. *Maatschappelijk ongevalmodel.*

Vijf kloven tussen arm en rijk

Tussen mensen uit de middenstand en mensen in armoede zien we vijf kloven. Op vijf verschillende gebieden zit een enorm verschil. Door dit verschil te kennen kan je reacties en gedragingen van mensen in armoede beter begrijpen. Begrijpen is nodig om mensen niet onmiddellijk te veroordelen.

- **Gevoelskloof:**

armen voelen zich minderwaardig, streven ernaar om erbij te horen (GSM, merkklédij, ...) Dit gebeurt vaak uit zelfbehoud. Mensen willen niet laten zien dat ze niet mee kunnen.

voorbeeld: In vele scholen is het de gewoonte dat de kinderende dag na Sinterklaas hun cadeautjes mogen meebrengen naar de klas. Voor mensen in armoede is dit zeer confronterend. Want dan valt het op dat zij geen mooi cadeautje kunnen kopen voor hun kinderen.

Wat doe je dan? Koop je je kind toch maar een mooi kado, ook al kan je het niet betalen? En dan krijg je vaak ook nog commentaar. "heb je het gezien? Ze kan het zwemgeld van de kinderen niet betalen, maar ze koopt wel ne dure kado voor haar kind"

Of koop je je kind geen kadootje, maar enkel wat snoep? En is de kans groot dat je kind hiermee geconfronteerd wordt in de klas. Want als je geen kadootje krijgt van sinterklaas ben je stout geweest.

Je ziet hoe goed bedoelde initiatieven het soms erg moeilijk kunnen maken voor mensen in armoede. Maar om het gevoel van minderwaardig zijn nog iets scherper te maken, heb ik nog een voorbeeld.

Voorbeeld: Mensen in armoede voelen zich minderwaardig. Dit gevoel geven ze door aan hun kinderen.

In de lagere school kunnen kinderen zich laten abonneren op zonnekindjes. Een kindje van kansarme ouders gaat naar huis en vraagt aan haar mama of zij ook zonnekindjes krijgt. Maar de mama zegt dat ze dit niet kunnen betalen. Dit kindje gaat de dag erna terug naar school en zegt heel verlegen en met tranen in de ogen tegen de juffrouw dat haar mama geen zonnekindjes kan betalen. Het kindje is de rest van de dag ongelukkig.

Een ander kindje gaat ook naar huis en vraagt aan haar mama of ze zonnekindjes krijgt. Haar mama zegt : hey kind toch, eigenlijk lees je dat toch nooit. Je moet dat

toch niet nemen omdat iedereen dit doet.” Dit kindje gaat de dag erna naar school en zegt fier tegen de juffrouw: “wij nemen geen zonnekindjes.”

Mensen in armoede vullen “anders zijn” negatief in, vanuit hun minderwaardigheidsgevoel. Maar ook vanuit het niet hebben van een keuze. Mensen uit de middenklasse, zullen “anders zijn” eerder beschouwen als iets positief.

- **Kenniskloof:**

de wereld van de armen en de wereld van de niet-armen kennen elkaar niet. Voorbeeld: je gaat niet zo gemakkelijk contact leggen met mensen die op een andere manier leven. En je kan op deze manier niet leren van elkaar.

Voorbeeld: Ouders die pas een kindje hebben gekregen, krijgen van Kind en Gezin een brochure. In deze brochure staan allerhande tips en informatie over je baby, hoe je ermee moet omgaan, hoe een kindje groeit. Mensen in armoede leren vaak van hun ouders. Zij hebben hen voorgedaan hoe je iets moet doen.

Zo een brochure heeft dan ook weinig effect op mensen in armoede. Zij hebben niet geleerd dat je door te lezen ook dingen kan leren.

Mensen uit de middenklasse zullen daarentegen heel veel lezen over zwanger zijn en opvoeden.

- **Vaardigheidskloof:**

mensen in armoede leven vanuit een overlevingsstrategie. Ze zijn dagdagelijks bezig met overleven. Ze zijn dan ook erg vindingrijk.

Voorbeeld: een vrouw in armoede zat in de trein en ze hoorde de mensen naast haar praten over hun poetsvrouw. Een vrouw was niet content van haar poetsvrouw. Ze had een vuile poetsvrouw, want ze poetste het hele huis met maar 1 emmer water. De vrouw in armoede wist niet wat ze hoorde. Zij poetst ook altijd met 1 emmer water en haar huis was toch proper... haar moeder heeft haar altijd geleerd dat je heel zuinig moet zijn met water en dat je met 1 emmer water even goed kan poetsen. Toen de vrouw thuis kwam heeft zij onmiddellijk haar huis gepoetst met een paar emmers water. Maar zij moet nog steeds moeite doen, om dit vol te houden, want dat zit er gewoon ingebakken om dit altijd met 1 emmer te doen. .

- **Positieve-krachtenkloof:**

mensen in armoede hebben meer vaardigheden dan je denkt.

Voorbeeld: groot solidariteitsgevoel tov elkaar, gaan rechtstreekse confrontaties niet uit de weg.

- **Structurele kloof:**

mensen in armoede worden uigesloten van hun rechten.

Voorbeeld: 10 basisrechten.(gezondheid, huisvesting, gezin, recht, maatschappelijke hulpverlening, cultuur, inkomen, werk, onderwijs, participatie) moeilijkere toegang tot deze basisrechten.

Ziek zijn, maar doktersbezoek uitstellen omdat ze het niet kunnen betalen. Nog zeker worden en uiteindelijk nog duurder dokterbezoek.

Gevoeligheden en uitdagingen

Afhankelijk van hoe je naar armoede kijkt en waar je de oorzaak legt, bepaalt ook hoe je omgaat met mensen in armoede. En hoe je naar hun verhalen luistert.

In de omgang met mensen in armoede liggen er een aantal uitdagingen. Ook voor de man of vrouw in de straat.

a. De kracht van mensen zien

Je kan alleen het negatieve en het falen zien van mensen in armoede. Je kan echter ook het positieve zien en erkennen, de stappen die ze zetten. Stel jezelf de vraag: hoe zou ik het doen in die situatie? Dan zie je nog beter hun krachten, de positieve elementen in hun leven. Bevestig het positieve. Benoem wat er wél is. Blijf echter jezelf. Mensen voelen zeer goed aan als je iets niet meent of als je overdrijft.

b. Hun verhaal beluisteren

Luisteren is interesse hebben, is mensen “au sérieux” nemen en belangrijk vinden. Je kan de leefwereld van mensen verkennen door deze te bevragen. Forceer echter niets, laat het ritme van het gesprek bepalen door de mensen zelf.

Het gesprek hoeft niet altijd over problemen te gaan. Hun leefwereld leren kennen en verkennen helpt je om beter te begrijpen van waaruit mensen handelen. Er is tijd nodig om wat vertrouwen op te bouwen. Zoek positieve aanknopingspunten voor een gesprek zoals de kinderen of gemeenschappelijke interesses en durf ook over jouw eigen leven vertellen.

c. Niet veroordelen

Laat hen echt aanvoelen niet beoordeelt of veroordeelt. Laat hen ervaren dat je hen wilt leren kennen als persoon, niet omdat ze arm zijn of problemen hebben. Het doet hen deugd als ze merken dat je niet bang of beschaamd bent om met hen contact te hebben en dat je het niet ‘hun schuld’ vindt dat ze problemen hebben. Ze kunnen in jou een bondgenoot vinden die verontwaardigd is over toestanden die niet mogen bestaan, over onrecht dat mensen wordt aangedaan.

d. Gedeelde verantwoordelijkheid

We willen mensen die het niet makkelijk hebben direct helpen. We willen van alles “doen” voor hen. Armen zijn mondige mensen en zullen je hulp wel vragen als het nodig is. Door te luisteren en niet in te grijpen, geef je hen veel meer: een stuk zelfwaarde gevoel! Het is goed om de verantwoordelijkheid ook bij mensen in armoede te laten.

e. Iedereen is evenveel waard

De hulpverleners waarmee armen te maken hebben, staan altijd een stukje boven hen, hoe goed ze het ook bedoelen. Gewoon al omdat mensen in armoede met hun problemen naar hen toe moeten komen. Ze zijn voor een

aantal zaken afhankelijk van hen. Ze moeten aan afspraken en verwachtingen voldoen,...

Vrijwilligers, leerkrachten, burens kunnen gewoon naast mensen in armoede staan, van mens tot mens, vriendschappelijk, omdat niets moet! We zijn niet gelijk aan mensen in armoede omdat iedere mens anders is, maar ze kunnen wel gelijkwaardig zijn. Die gelijkwaardigheid zorgt dat het minderwaardigheidsgevoel dat veel mensen in armoede hebben, kan verminderen.

f. Een relatie aangaan

Met liefde en aandacht omgaan met mensen. Zorgzaam aanwezig zijn, een relatie aangaan die op vertrouwen gebaseerd is... dat kan alleen maar door naar mensen toe te gaan. Dat lukt niet van achter een bureau. Een langdurig contact opbouwen is nodig. Trouw en hartelijkheid, omgaan met mensen in armoede zoals je zou omgaan met een vriend of familielid. Als je zo met mensen omgaat, doe je het anders dan wanneer je zakelijk en juridisch dingen bekijkt.

g. Bewaak je grenzen

Als je contacten aangaat met mensen in armoede, moet je ook aan je zelf denken. Anders worden op een bepaald moment grenzen overtreden waar je niet zo gelukkig mee bent. Je moet niet bang zijn om te zeggen wanneer iets niet past of wanneer je niet kunt ingaan op wat ze vragen.